

بررسی آلودگی گونزیلونما در نشخوارکنندگان در کشتارگاه ارومیه

• موسی توسلی

دانشیار دانشکده دامپزشکی دانشگاه ارومیه

• محسن نظری منش

دامپزشک بخش خصوصی

• حسین تاجیک

استادیار دانشکده دامپزشکی دانشگاه ارومیه

تاریخ دریافت: مرداد ماه ۱۳۸۴ تاریخ پذیرش: آذرماه ۱۳۸۴

mail: Mtavassoli2000@yahoo.com

مقدمه

گونه‌های مختلف گونزی لونما انگل قسمت فوقانی لوله گوارش می‌باشند و از نشخوارکنندگان اهلی، تک سمی‌ها، خوک و برخی حیوانات وحشی و به ندرت انسان گزارش شده‌اند (۱، ۵، ۱۰). چرخه زندگی این نامتود غیر مستقیم است. تخم‌های خارج شده از کرم ماده توسط مدفوع از بدن میزبان دفع می‌شوند و همراه با مدفوع وارد بدن میزبان‌های واسط می‌شوند. میزبان نهایی با خوردن سوسک‌های آلوده، آلوده می‌شود. حرکت فعال این انگل موجب تحریک و خونریزی در مری می‌شود که می‌تواند موجب اوزوفارنژیت شود (۱۰، ۱۲، ۱۳). سوزش و خارش و تحریک حاصل از حرکت انگل‌ها می‌تواند از علائم حضور انگل در انسان یا حیوان باشد (۱۰). در مخاط مری دام‌های کشتار شده انگل به صورت زیگزاک قابل مشاهده می‌باشد.

چکیده

گونه‌های گونزی لونما انگل قسمت فوقانی لوله گوارش پستانداران مختلف در سراسر دنیا می‌باشند. میزبان نهایی با خوردن سوسک‌های میزبان واسط آلوده می‌شوند. در یک دوره دو ساله جهت تعیین آلودگی نشخوارکنندگان به گونزی لونما در زمان ذبح دام‌ها به کشتارگاه شهرستان ارومیه مراجعه و پس از ذبح دام‌ها نمونه‌های مری جمع‌آوری و به آزمایشگاه انتقال داده می‌شد. در آزمایشگاه مخاط مری در برابر نور بررسی شده و انگل‌های موجود را جدا می‌نمودیم. در این بررسی از ۲۵۶ راس گاومیش، ۲۸۳ راس گاو، ۳۲۸ راس گوسفند و ۱۷۱ راس بز نمونه برداری انجام شد. نتایج حاکی از آلودگی ۳۲ راس گاو (۱۱/۳٪)، ۱۹ راس گاومیش (۷/۴٪)، ۷ راس بز (۴/۰۸٪) و ۱۶ راس گوسفند (۴/۹٪) به *Gongylonema pulchorum* بود.

کلمات کلیدی: مری، *Gongylonema pulchorum*، ارومیه، گاو، گاومیش، گوسفند و بز

مواد و روش کار

در یک دوره دو ساله جهت تعیین آلودگی نشخوارکنندگان به گونزی لونما در زمان ذبح دامها به کشتارگاه شهرستان ارومیه مراجعه و پس از ذبح دامها نمونه‌های مری گوسفند و بز در سالن کشتار گوسفند از روی لاشه با قیچی جدا نموده و با توجه به عدم وجود سر بر روی لاشه‌ها جهت تعیین سن، تنها به تعیین جنس اکتفا می‌شد. در مورد نمونه‌های گاو و گاومیش مشخصاتی نظیر سن، جنس و نژاد (در گاو) یادداشت می‌گردید. پس از جمع‌آوری، نمونه‌های مری را به آزمایشگاه انتقال داده، پس از باز کردن طولی مری و زدودن باقی مانده مواد غذایی یا ترشحات، مری به خوبی با آب شسته می‌شد سپس مخاط مری در برابر نور بررسی شده و انگل‌های موجود را توسط سوزن کرم جمع کنی با ایجاد سوراخ‌هایی در مجاورت محل استقرار انگل خارج نموده و برای تشخیص در زیر میکروسکوپ، انگل را روی لام قرار داده و با اضافه نمودن چند قطره لاکتوفنل به آن و قرار دادن لامل بر روی آن در زیر میکروسکوپ گونه انگل را تشخیص می‌دادیم. در این بررسی از ۲۵۶ راس گاومیش، ۲۸۳ راس گاو، ۳۲۸ راس گوسفند و ۱۷۱ راس بز نمونه برداری انجام شد.

نتایج

آلودگی به گونزی لونما در ۳۲٪ (۱۱/۳) راس گاو، ۱۹٪ (۷/۴) راس گاومیش، ۷٪ (۴/۰۸) راس بز و ۱۶٪ (۴/۹) راس گوسفند دیده شد. آلودگی در جنس و سنین مختلف و تعداد کرم نر و ماده در نمونه‌های آلوده به تفکیک در جداول ۱ تا ۳ آمده است. در این بررسی طول ۵۰ کرم نر و ماده و هم چنین اسپیکول چپ و راست کرمهای نر با استفاده از میکرومتر چشمی اندازه گیری شد. حداقل و حداکثر طول کرمهای نر ۲۰ - ۴۳ میلی متر و متوسط اندازه آنها ۲۹ میلی متر بود. متوسط اندازه اسپیکول راست ۱۶۷ میکرون و متوسط اندازه اسپیکول چپ ۱۴ میلی متر بود. حداقل طول کرمهای ماده ۵۵ میلی متر و حداکثر اندازه آنها ۱۱۷ میلی متر و متوسط اندازه آنها ۸۵ میلی متر بود. مشخصات ظاهری و اندازه‌های کرم‌های نر و ماده با مشخصات ذکر شده در منابع هم خوانی داشته و گونه کرمهای جدا شده *Gongylonema pulchorum* بودند (۱۱).

جدول شماره ۱ - تعداد و درصد آلودگی نشخوارکنندگان به گونزیلونما بر اساس سن در شهرستان ارومیه

نوع دام	تعداد نمونه	تعداد نمونه آلوده (%)	تعداد کرم نر	تعداد کرم ماده	حداقل و حداکثر کرم جدا شده از هر حیوان	سن دو و زیر دو سال	سن دو تا چهار سال	سن ۴ سال به بالا
گاو	۲۸۳	۳۲ (۱۱/۳)	۳۶	۵۱	۱ - ۱۰	۶	۱۳	۱۳
گاومیش	۲۵۶	۱۹ (۷/۴)	۱۹	۱۹	۱ - ۵	-	۷	۱۲
گوسفند	۳۲۸	۱۶ (۴/۹)	۳۱	۴۱	۱ - ۳۲	-	-	-
بز	۱۷۱	۷ (۴/۰۸)	۱۰	۱۸	۲ - ۱۰	-	-	-

جدول شماره ۲ - درصد آلودگی نشخوارکنندگان به گونزیلونما بر اساس جنس

جنس	گوسفند	گاومیش	گاو	بز
نر	تعداد نمونه تعداد آلوده (%)	تعداد نمونه تعداد آلوده (%)	تعداد نمونه تعداد آلوده (%)	تعداد نمونه تعداد آلوده (%)
ماده	تعداد نمونه تعداد آلوده (%)	تعداد نمونه تعداد آلوده (%)	تعداد نمونه تعداد آلوده (%)	تعداد نمونه تعداد آلوده (%)
	۱۶ (۴/۹) ۱۶۸	۵ (۲) ۱۴۵	۸ (۲/۸) ۱۴۲	۵ (۲/۹۲) ۸۰
	۵ (۱/۵) ۱۶۰	۱۴ (۵/۴) ۱۱۱	۲۴ (۱/۸/۵) ۱۴۱	۲ (۱/۱۶) ۹۱

جدول شماره ۳ - درصد آلودگی نشخوارکنندگان به گونزیلونما در گاو بر اساس نژاد

	اصیل	دورگ	بومی
تعداد نمونه	۵۲	۱۴۰	۹۱
تعداد آلوده (%)	۲ (۰/۰۷)	۷ (۰/۰۵)	۲۳ (۰/۰۸)

بحث

- 5 - Dunn, A.M.1978; Veterinary helminthology, 2 ed edition. p.72.
- 6 - Eslami, A et Fakhrzadegan, F.1972; Les nematodes du tube digestif des bovines en Iran. Rev. Elev. Vet. Pays. Trop. 25: 527 - 529.
- 7 - Eslami, a. et Nabavi, L.1976; Species of gastrointestinal nematodes of sheep from Iran. Bull. Soc. Path. Exot. 69(1):92 - 95.
- 8 - Eslami, A., Meydani, M., Maleki, Sh and Zargarzadeh, A. 1979; Gastrointestinal nematodes of wild sheep (*Ovis orientalis*) from Iran. J.Wildl. Dis. 15:263 - 265.
- 9 - Eslami, A., Farsad - Hamdi, S.1992; Helminths parasites of wild boar, *Sus scrofa*, in Iran. J. Wildl. Dis. 28(2) 318 - 319.
- 10 - Kudo, N., Koneguchi, T., Ikadai, H and Oyamada, T. 2003; Experimental infection of laboratory animals and sheep with *Gogy lonema pulchrum* in Japan. J.Vet.Med.Sci. 65(8): 921 - 925.
- 11 - Skerjabin, K.I., Sobolev, A.A and Ivashkin, V.M.1967; Spirurata of Animals and man and the disease caused by them part 4 Thelazioidea.
- 12 - Soulsby, E.J.L. 1982; Helminths, Arthropods and Protozoa of domesticated animals, 7th Edn. Bailliere Tindall, London, PP.: 296 - 298.
- 13 - Urquhart, G. M.; Armour, J., Duncan, J. L.; Dunn, A. M. and Jennings, F. W. 1992; Veterinary parasitology, Longman Scientific & Technical, London UK. p: 81 - 82.

در بررسی‌های انجام شده در ایران ۲۱ درصد گوسفندان (۳، ۷، ۹/۸٪ بزان (۴)، ۵/۶٪ گوسفندان وحشی (۸) مبتلا به *Gongylonema pulchrum* بودند. در بررسی دیگر میزان آلودگی در گاوان کشتاری کشتارگاه تهران ۴۵٪ تعیین گردید (۶). در ۴ درصد شترهای آزمایش شده (۲) ۸/۳٪ گاومیش‌ها و ۳۵٪ گرازها نیز آلودگی به این نماتود مشاهده گردید (۱، ۹). نتایج نشان‌دهنده آلودگی بیشتر دام‌های ماده نسبت به دام‌های نر دارد این اختلاف در ارتباط با آلودگی گاو و گاومیش‌های نر و ماده معنی‌دار است (۰/۰۵ < p).

در مقایسه با نتایج عنوان شده در قسمت‌های مختلف کشور، نتایج حاصل از این بررسی نشان دهنده آلودگی کمتر حیوانات در منطقه ارومیه می‌باشد. هر چند علائم آلودگی با گونزیلونما مشخص نمی‌باشد با این وجود در آلودگی‌های تجربی شدید تغییر شکل مری و تورم دهان گزارش شده است (۱۰).

منابع مورد استفاده

- ۱ - اسلامی، ع. ۱۳۷۶؛ کرم‌شناسی دامپزشکی، جلد سوم نماتود و آکانتوسفالا، انتشارات دانشگاه تهران. صفحات ۵۵۲ - ۵۵۳.
- ۲ - حلیم، س. ر. ۱۳۵۷؛ بررسی انگل‌های دستگاه گوارش و تنفس شترهای یک کوهانه در ایران. دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، پایان‌نامه دکتری عمومی شماره ۱۲۲۶.
- ۳ - صادقی پور رودسری، ح. ۱۳۵۸؛ بررسی انگل‌های کرمی گوسفند و بز در استان گیلان. دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، پایان‌نامه دکتری عمومی شماره ۱۲۶۲.
- ۴ - فیضی، ع. ۱۳۵۴؛ بررسی کرم‌های دستگاه گوارش و تنفس بز در کشتارگاه تهران، دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، پایان‌نامه دکتری عمومی شماره ۱۰۵۰.

